

POSTANOWIENIE

Dnia 20 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk

SSN Marta Romańska (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. L.

przeciwko Skarbowi Państwa – Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej
o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 stycznia 2012 r.,

zażalenia powoda na postanowienie zawarte w punkcie 3

wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 marca 2011 r.,

- 1) **zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że odstępuje od obciążenia powoda kosztami postępowania należnymi stronie pozwanej;**
- 2) **zasądza od strony pozwanej Skarbu Państwa – Centralnego Zarządu Służby Więziennej 120 (sto dwadzieścia) zł na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z 4 marca 2011 r. Sąd Apelacyjny zasądził na rzecz powoda kwotę 1.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych i w pozostałej części apelację oddalił, zasądając od powoda na rzecz pozwanego kwotę 500 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego. Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił art. 102 k.p.c., którego zastosowanie Sąd uzasadnił trudną sytuacją materialną powoda.

W zażaleniu na to postanowienie powód zarzucił nieprawidłowe zastosowanie art. 102 k.p.c., stwierdzając, że w okolicznościach sprawy Sąd powinien odstąpić w całości od obciążania go kosztami postępowania. Wskazał, że w związku z brakiem źródeł zarobkowania, przebywaniem w zakładzie karnym oraz przebytym uzależnieniami od narkotyków i alkoholu nie posiada on możliwości zapłaty zasądzonych kosztów. W konsekwencji, egzekucja tej kwoty byłaby bezskuteczna. Wskazał on także, że Sąd drugiej instancji uznał podstawę faktyczną powództwa za zasadną, odmiennie oceniając jedynie wysokość należnego zadośćuczynienia. Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i odstąpienie od obciążania go kosztami apelacyjnymi w całości oraz o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

W odpowiedzi na zażalenie, pozwany wniósł o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest zasadne.

Szczególna podstawa orzeczenia o kosztach postępowania zawarta w art. 102 k.p.c. została ukształtowana przez ustawodawcę w sposób ocenny, gdyż ustawodawca uzależnił zastosowanie tego przepisu od uznania sądu rozpoznającego sprawę. Stwierdzenie, czy jej okoliczności wskazują na wystąpienie szczególnie uzasadnionego wypadku, uzasadniającego odstępstwo od ogólnej reguły rozkładu kosztów postępowania wskazanej w art. 98 § 1 k.p.c., mieści się więc w ramach dyskrecyjnych kompetencji sądu i może zostać

skutecznie zakwestionowane w ramach kontroli instancyjnej jedynie w razie oczywistego naruszenia reguł zastosowania art. 102 k.p.c. (tak konsekwentnie Sąd Najwyższy, m.in. w postanowieniach: z 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, nie publ. oraz z 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, nie publ.). O zastosowaniu w sprawie art. 102 k.p.c. mogą zdecydować okoliczności związane z sytuacją osobistą strony, która byłaby zobowiązana do pokrycia kosztów sądowych oraz okoliczności związane z charakterem rozstrzyganej sprawy.

Podstawą rozstrzygnięcia co do roszczenia powoda o zasądzenie zadośćuczynienia był art. 448 k.c. W przepisie tym ustawodawca od oceny sądu uzależnił możliwość przyznania zadośćuczynienia osobie, której dobro osobiste zostało naruszone. To samo dotyczy wysokości zasądzonego w takim przypadku zadośćuczynienia, gdyż ustawodawca wskazał jedynie, że suma przyznana z tego tytułu powinna być „odpowiednia”. Roszczenie powoda okazało się usprawiedliwione co do zasady, a o wysokości, w jakiej zostało uwzględnione zdecydowała ocena Sądu Apelacyjnego, przeprowadzona w nawiązaniu do wszystkich ujawnionych okoliczności sprawy. Wprawdzie apelacja powoda nie została uwzględniona w całości, ale samo wniesienie przez powoda środka zaskarżenia od wyroku Sądu Okręgowego uznać trzeba za celowe. Charakter roszczenia rozpoznanego w sprawie uzasadniał zatem rozważenie zastosowania art. 100 zd. 2 k.p.c. jako podstawy rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w miejsce art. 98 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 9 sierpnia 1965 r., II PR 267/65, nie publ. oraz z 10 marca 1972 r., II CZ 6/72, BSN 1972, nr 5-6, poz. 95).

Na wybór właściwej podstawy rozstrzygnięcia o kosztach postępowania musiała mieć również wpływ sytuacja osobista powoda, a okoliczności ją charakteryzujące sprawiły, że Sąd Apelacyjny zastosował w sprawie art. 102 k.p.c. Ta decyzja Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości. Trafnie zarzuca skarżący, że w świetle wyniku postępowania w sprawie oraz ujawnionych w sprawie okoliczności charakteryzujących sytuację osobistą powoda, brak było podstaw do obciążenia go obowiązkiem zwrotu pozwanemu kwoty 500 zł tytułem kosztów postępowania. Kwota ta, określona uznaniowo, tak samo jak i zadośćuczynienie, odpowiada połowie przyznanego powodowi zadośćuczynienia w związku ze stwierdzonym

naruszeniem jego dóbr osobistych. Powód nie ma majątku ani dochodów, które by mogły posłużyć na zaspokojenie zasądzonych od niego kosztów postępowania. Nie ma też realnie widoków na poprawienie swojej sytuacji materialnej. W sprawie nie zostało ustalone, żeby powód w sposób pieniaczy dochodził roszczeń, a skoro tak, to brak jest dostatecznych racji ku temu, by obciążać go obowiązkiem przeznaczenia połowy zadośćuczynienia przyznanego w niewygórowanej wysokości, na pokrycie kosztów postępowania w sprawie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398¹⁶ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w pkt 1, a o kosztach postępowania zażaleniowego na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. oraz art. 109 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz art. 122 k.p.c. w zw. z § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.).